

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M. N.

przeciwko T. K. i V. R.

o ustalenie istnienia stosunku pracy, wynagrodzenie, odszkodowanie, ekwiwalent za urlop, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, odszkodowanie, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 27 stycznia 2021 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 10 lipca 2020 r., sygn. akt VII Pa (...), VII Pz (...), VII Pz (...),

1. oddala zażalenie,

2. przyznaje radcy prawnemu J. W. od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w G. kwotę 1.350 zł (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 lipca 2020 r. Sąd Okręgowy w G. w sprawie, z powództwa M. N. przeciwko V. R. i T. K., spadkobiercom J. K., o ustalenie istnienia stosunku pracy, wynagrodzenie, odszkodowanie, ekwiwalent za urlop, wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych i odszkodowanie, na mocy art.

395 § 2 k.p.c. uchylił postanowienie Sądu Okręgowego w G. z dnia 3 kwietnia 2020 r. (pkt 1) oraz odrzucił skargę kasacyjną powoda w części dotyczącej pkt 4 wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 4 lipca 2019 r. jako niedopuszczalną (pkt 2).

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy w G. oddalił powództwo M. N. o ustalenie istnienia stosunku pracy (pkt I), oddalił powództwo o ekwiwalent za urlop wypoczynkowy (pkt II), wyłączył do odrębnego rozpoznania żądanie zapłaty wynagrodzenia, wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia chorobowego z tytułu łączącej strony umowy, zapłaty odszkodowania z tytułu rozwiązania tej umowy oraz odszkodowania w związku z nieuzyskaniem zasiłku chorobowego i o odsetki dochodzone od tych roszczeń i w tym zakresie sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G. I Wydziałowi Cywilnemu (pkt III), odstąpił od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego (pkt IV); przyznał radcy prawnemu ustanowionemu w sprawie z urzędu J. W. koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2.710,40 zł, które nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa — Sądu Rejonowego w G. (pkt V).

Postanowieniem z dnia 8 listopada 2017 r. Sąd Rejonowy w G. odrzucił apelację powoda w części dotyczącej punktu III wyroku z dnia 21 sierpnia 2017 r.

Wyrokiem z dnia 4 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 21 sierpnia 2017 r. (pkt 1), zmienił rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego zawarte w punkcie V zaskarżonego wyroku w ten sposób, że w miejsce kwoty 2.710,40 zł nakazał wypłacić radcy prawnemu J. W. ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w G. kwotę 3.340,40 zł (pkt 2), przyznał od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w G. na rzecz radcy prawnego J. W. kwotę 270 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym (pkt 3), oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 listopada 2017 r. (pkt 4), oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 listopada 2017 r. (pkt 5), przyznał od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w G. na rzecz radcy prawnego J. W. kwotę 1.370,80 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu

zażaleniowym (pkt 6) oraz odstąpił od obciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym (pkt 7).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie punktów 1 i 4. Uzasadniając rozstrzygnięcie o odrzuceniu skargi kasacyjnej powoda w części dotyczącej pkt 4 wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 4 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy przypomniał, że w punkcie 4 wyroku Sąd Okręgowy oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 listopada 2017 r., którym odrzucono apelację powoda w części dotyczącej punktu III wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 21 sierpnia 2017 r. Po odwołaniu się do treści art. 398¹ § 1 k.p.c. i orzecznictwa Sąd Okręgowy stwierdził, że postanowienie oddalające zażalenie na postanowienie wydane przez sąd pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia apelacji, jako nieobjęte tym przepisem, nie należy do kategorii orzeczeń, od których ustawa dopuszcza skargę kasacyjną. Sąd Okręgowy wskazał ponadto, że zgodnie z treścią art. 394¹ § 1 i § 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Do dnia 7 listopada 2019 r. obowiązywał art. 394¹ § 2 k.p.c., stanowiący, że w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługiwało także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że skarga kasacyjna powoda w części dotyczącej punktu 4 wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 4 lipca 2019 r. jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Powód, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżył powyższe postanowienie w całości zażaleniem, zarzucając mu naruszenie:

1) art. 321 k.p.c., art. 378 § 1 zd. 1 k.p.c. i art. 6 ust. 1 oraz art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, tj. brak uwzględnienia przez Sąd drugiej instancji wyrażonej *expressis verbis*, dopuszczalnej zmiany powództwa

w drugiej instancji i nie odniesienie się do niej ani w doręczonym powodowi uzasadnieniu wyroku z dnia 4 lipca 2019 r., ani w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia,

2) naruszenie praw powoda polegające na tym, że zażalenie na odrzucenie zasadniczej części apelacji zostało oddalone dopiero w wyroku Sądu drugiej instancji, czyli bez dania powodowi czasu i możliwości adekwatnej reakcji procesowej warunkującej uczciwość postępowania przed Sądem drugiej instancji, co winno być skontrolowane przez Sąd Najwyższy stosownie do treści art. 321 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 zdanie 1 k.p.c., w świetle art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz winno nastąpić w trybie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości, gdyż tylko rozpatrywanie dopuszczalności i zasadności całej skargi kasacyjnej ma dla niego istotne znaczenie oraz o zasądzenie od pozwanych na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym reprezentacji powoda według norm przepisanych, lub przyznanie kosztów zastępstwa powoda z urzędu według tych samych norm, jako nieopłaconych w całości ani w części. Odnosząc się do treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia powód stwierdził, że przekazanie „97% sporu” przez Sąd Pracy w G. do Sądu Okręgowego w G. I Wydziału Cywilnego było niezaskarżalne zażaleniem, więc zażalenie w tej kwestii oczywiście nie zostało przez niego wywiedzione, a co więcej nie zostało też rozpoznane zaskarżenie tej decyzji procesowej w toku postępowania apelacyjnego, bo apelację w tym zakresie prawomocnie odrzucono. Nie przesądza to jednak o prawidłowości tego prawomocnego od przeszło trzech lat rozstrzygnięcia procesowego i winno być zbadane przez Sąd Najwyższy, tak samo jak oddalenie zażalenia na odrzucenie większości apelacji, dopiero po zamknięciu rozprawy apelacyjnej, na której winna być badana apelacja w zakresie niepodlegającym odrzuceniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione. W pierwszej kolejności wskazać należy, że środki zaskarżenia rozpatrywane przez Sąd Najwyższy są ściśle limitowane. W rozpoznawanej sprawie powód wywiódł skargę kasacyjną, zaskarżając wyrok

Sądu Okręgowego także w zakresie punktu 4, którym oddalono zażalenie powoda na postanowienie Sądu Rejonowego o odrzuceniu jego apelacji w części dotyczącej punktu III wyroku tego Sądu z dnia 21 sierpnia 2017 r. Zauważyć zatem należy, że art. 398¹ § 1 k.p.c., odnoszący się do dopuszczalności skargi kasacyjnej w postępowaniu cywilnym, ogranicza zaskarżalność orzeczeń kończących postępowanie w sprawie tylko do dwóch rodzajów postanowień sądu drugiej instancji, a mianowicie postanowień w przedmiocie odrzucenia pozwu oraz umorzenia postępowania. W związku z powyższym skarga kasacyjna nie przysługuje od innych postanowień sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie, w tym postanowień o oddaleniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 lipca 2012 r., II CZ 59/12, LEX nr 1228785; z dnia 3 czerwca 2014 r., III PZ 5/14, LEX nr 1483959; z dnia 12 listopada 2014 r., II PZ 16/14, LEX nr 1565764; z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 25/15, LEX nr 1677125; z dnia 8 grudnia 2016 r., I CZ 95/16, LEX nr 2209118). Regulacja art. 398¹ § 1 k.p.c. wyłącza bowiem dopuszczalność skargi kasacyjnej od innych, niż w niej wskazane, prawomocnych postanowień sądu drugiej instancji, chociażby kończyły one postępowanie w sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2016 r., I CZ 43/16, LEX nr 2103706).

Biorąc równocześnie pod uwagę okoliczność, że zaskarżone przez powoda skargą kasacyjną rozstrzygnięcie stanowi postanowienie wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie Sądu pierwszej instancji odrzucające apelację, stronie nie przysługiwało również zażalenie do Sądu Najwyższego, co czyni bezprzedmiotowym rozważenie ewentualnego potraktowania wniesionego pisma, jako zażalenia. Zgodnie bowiem z art. 394¹ § 2 k.p.c., uchylonym przez art. 1 pkt 140a) ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469, dalej jako nowelizacja z 2019 r.), w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługiwało także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Zgodnie z obowiązującym obecnie, po wskazanej wyżej nowelizacji przepisów dotyczących procedury cywilnej, przepisem

art. 394² § 1 k.p.c. na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji przysługuje zażalenie do innego składu tego sądu. Także na gruncie obecnego stanu prawnego aktualność zachowało zatem stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone chociażby w postanowieniu z dnia 12 listopada 2014 r., II PZ 16/14 (LEX nr 1565764), zgodnie z którym na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia apelacji nie przysługuje ani skarga kasacyjna, ani zażalenie do Sądu Najwyższego.

W konkluzji stwierdzić należy, że ani w stanie prawnym sprzed nowelizacji z 2019 r., ani w obecnym stanie prawnym powodowi nie przysługuje skarga kasacyjna w zakresie dotyczącym punktu 4 zaskarżonego wyroku (ani zażalenie na to rozstrzygnięcie), tj. na postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia apelacji. W związku z tym Sąd Okręgowy prawidłowo na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzucił wniesiony przez powoda środek zaskarżenia w tym zakresie.

Odnosząc się natomiast do powoływanych w zażaleniu argumentów dotyczących skontrolowania przez Sąd Najwyższy, w trybie powołanego przez powoda art. 380 k.p.c., wydanych wcześniej w sprawie rozstrzygnięć, zauważyć należy, iż strona nie może, podnosząc zarzut naruszenia tego przepisu, skutecznie kwestionować w zażaleniu na odrzucenie środka zaskarżenia stanowiska Sądu drugiej instancji w przedmiocie oddalenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji. Motywy tego rozstrzygnięcia nie leżały bowiem u podstaw odrzucenia obecnie wniesionej przez powoda skargi kasacyjnej w tym zakresie. Dopuszczalna i konieczna byłaby bowiem na podstawie art. 380 k.p.c. jedynie kontrola innych postanowień nie podlegających zaskarżeniu, gdyby w danym przedmiocie Sąd drugiej instancji orzekł jako instancja pierwsza, jeśli wpływałyby one na rozstrzygnięcie o odrzuceniu skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 stycznia 2000 r., II CZ 174/99, LEX nr 530729; 8 listopada 2002 r., III CZ 104/02, LEX nr 1163285), co w sprawie nie miało miejsca. Możliwość poddania kontroli przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 380 k.p.c. postanowienia, które nie podlegało zaskarżeniu, a miało wpływ na wynik rozstrzygnięcia, związane jest z rozpoznaniem skutecznie wniesionej, a więc dopuszczalnej skargi kasacyjnej

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2007 r., IV CZ 19/07, LEX nr 951287).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie, orzekając o wynagrodzeniu pełnomocnika reprezentującego z urzędu powoda w postępowaniu zażaleniowym na podstawie § 8 pkt 6 w związku z § 15 ust. 1 pkt 2 i § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 68).